

ז. כתבו הפוסקים: עצי סוכת מצוה ונוייה אינם נאסרים אלא אם ישב בה פעם אחת, אבל הזמינה ולא ישב בה – לאו מלתא היא (עפ"י אור זרוע; או"ח תרלח, א. וע' בהרחבה בשבט הלוי ח"א קפו וח"ז נט).

ואם תלה נויי סוכה באמצע היום בסתמא, או אם תלאן קודם וישב בסוכה לאחר כניסת היום – אסורים הנויים כל ההג, אעפ"י שבשעת בין השמשות לא נאסרו. ואולם אם תלאם באמצע היום על דעת לסלקם לאחר שעה – מותר, כי רק בבין-השמשות נעשה מוקצה לכל היום, לא באמצע היום (עפ"י מנחת שלמה ח"א י, א וח"ב מט, א, ותמה על דברי מורי"קציעה [המובא בבאה"ל תרלח, א] שכתב שאם לא ישב בסוכה בין השמשות אלא לאחר שקידש היום, אינה נאסרת אלא לשעה זו שישב בה. וע"ע אבני נזר או"ח תצג).

ח. לענין הנאה ביום השמיני מהסוכה ומנוייה כשנפלו [מקודם] – כתב הר"ן (והובא בב"י ובמשנ"ב תרלח, א) שמועיל תנאי, כי האיסור ביום השמיני אינו אלא משום מוקצה ולא משום מצוה, לפיכך מועיל בו תנאי.

ט. נפלו הנויים על השלחן ואי אפשר לו לאכול – יש מתירים לטלטלם ביו"ט, משום אוכל נפש. ופרי מגדים מסיק שאם אפשר יטלטל מן הצד, כגון ע"י ניעור הטבלא, ולא בידים (עפ"י באור הלכה).

י. כתב מהר"ל (סוכות יב. והביאוהו אחרונים): בזמן הזה אין נוהגים לסמוך על תנאי [שאינן אנו בקיאים בתנאים / בעיתוי התנאי]. ומ"מ נוהגים להקל בנוייה הדפנות כגון סדינים המצויירים, לטלטלם מפני הגשמים (ע' רמ"א או"ח תרלח, ב ומשנ"ב; עורת כהן מב).

הפריש שבעה אתרוגים לשבעת הימים – ע' בסוכה מו.

דף לא

סה. האם הדברים דלהלן מותרים ביום טוב?

א. הבאת עצים ועלים תלושים מן השדה ומן הקרפף.

ב. ביקוע עצים מן הקורות או מקורה שנשברה?

א. לתנא דמתניתין, הוא רבי שמעון בן אלעזר, מביאים עצים מן השדה – מן המכונס (שכנסו מערב יום טוב וגילה דעתו שסומך עליהם) ולא מן המפוזר. ומן הקרפף (שהוא מוקף ומשתמר) – אפילו מן המפוזר, כדברי בית הלל. בית שמאי אינם מתירים אלא מן המכונס שבקרפף. ורב יהודה אמר שמואל: אין מביאים עצים אלא מן המכונס שבקרפף. [לדעתו משנתנו יחידאית היא, ושאר התנאים חולקים בדעת בית הלל].

איוהו קרפף – כל שסמוך לעיר. דברי רבי יהודה. (לפרש"י, בין יש לו פותחת (= מפתח) בין אין לו. לפירוש הר"ש מקוצי, דוקא כשיש לו פותחת). רבי יוסי אומר: כל שנכנסים לו בפותחת אפילו אינו סמוך לעיר אלא בתוך תחום שבת. ואם סמוך לעיר אין צריך פותחת – כן מסקנת הגמרא. אמר רב סלא אמר רבי ירמיה: הלכה כרבי יוסי להקל.

הרמב"ם מפרש שלא כשאר ראשונים, שלרבי יוסי אין להקל אלא בפותחת דוקא, בין סמוך בין מרוחק.

אמר רבא: עלי קנים ועלי גפנים, אף על פי שמכונסים הרי הם כמפוזרים מפני שהרוח מפזרתם ואין דעתו סומכת עליהם. ואם הניח עליהם כלי מאתמול להכביד – מועיל.

- ב. אין מבקעים עצים מסואר של קורות (= מצבור קורות המיועדות לבנין), ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב, משום 'מוקצה'. אבל מבקעים מן הקורה שנשברה מערב יום טוב.
- א. קורות שבסואר, הריהן מוקצות מחמת חסרון כיס ומודה בהן רבי שמעון לאסור. ואילו קורה שנשברה בו ביום רבי שמעון מתיר (כדלעיל ב:), והיינו משום שמן הסתם כשנשברה היום היתה רעועה מאתמול והריהו כיושב ומצפה מתי תשבר (עפ"י תוס' שם).
- ב. עצים קטנים הנוחים להידלק ללא ביקוע, אסור לבקעם ולחתכם לחתיכות קטנות, הואיל ומלאכה שאינה נצרכת היא, ומלאכה גמורה היא זו, משום טוחן [ובשבת אסור אף לחתיכות גדולות משום 'עובדין דחול'] (עפ"י במדכ"י תורי"ד – עפ"י שבת עד. מג"א שיד סק"ד; ט"ז תקא סק"ב. וע"ע פמ"ג בפתחה כוללת להל' שבת).
- וכשמבקעים אין מבקעים לא בקרדום ולא במגל ולא במגרה (= מסור) אלא בקופיץ (= סכין של קציבים ואינו כלי אומני-עץ). היה הכלי מצד אחד בעל ראש צר כקופיץ ומצד אחר רחב כקרדום – מותר לבקע בצד הצר ולא ברחב (כפרש"י ור"ן).
- א. לפירוש הרא"ש נחלקו שתי הלשונות בגמרא אודות קרדום שיש לו ראש רחב וראש צר, וכן בקופיץ. והביא מרמב"ם (יו"ט ד, ה) ובעל העיטור שהלכה כלשון אחרונה שבקרדום אסור בכל צד ובקופיץ אינו מותר אלא בצד הצר.
- ב. אין אנו בקיאים בכלים הללו, הלכך יש לנו לאסור לבקע עצים אלא ביד (תוס').

דפים לא – לב

- סו. א. בית שהוא מלא פירות – האם מותר לפחות מאבני הבית כדי ליטול את הפירות ביום טוב? ומה הדין כשנפחת הבית מאליו – האם הפירות מותרים?
- ב. חותמות שבקרקע ובכלים – האם מותר להתיר / להפקיע / לחתוך אותן בשבת וביום טוב?
- א. בית סגור שהוא מלא פירות, לדברי רבי מאיר פוחתו לכתחילה מהלבנים ונוטל את הפירות. ופירש שמואל בלבנים סדורות בלא טיט, שאין בזה משום 'סותר', ומשום שמחת יום טוב התיר רבי מאיר לטלטלם, אבל לא בשבת (רבי זירא. ותניא נמי הכי). וחכמים אוסרים לפחות לכתחילה, אבל אם נפחת – נוטל הפירות ממקום הפחת.
- א. לפהתוס', דוקא לרבי שמעון מותרים בטלטול, אבל לרבי יהודה הואיל ואסור לפחות [לחכמים] הרי הפירות מוקצים מחמת איסור.
- ולפרש"י משמע שאף לרבי יהודה מותרים. אכן אם היו הלבנים מחוברות בטיט בבנין, כיון שאסור מדאורייתא לפחות – הפירות אסורים.
- ויש מתירים הפירות אף בכגון זה שהלבנים היו מחוברות, כי אין המניעה בפירות עצמם אלא בדבר חיצוני, ולכן כשנסתלקה המניעה – הפירות מותרים. וכתבו הפוסקים שיש לסמוך על דעה זו עכ"פ בשעת הדחק.
- ב. היו הפירות אצורים שם לזמן רב – הרי הם מוקצה (פוסקים).
- ב. חותמות שבקרקע (כגון דלתות פתחי בורות ומערה הסגורות בקשרי חבלים); בשבת, מתיר (שקשר שאינו של קיימא הוא, שעשוי תמיד להתרה) אבל לא מפקיע ולא חותך (משום סותר בבנין קרקע). וביום טוב, לרבי מאיר – אף מפקיע וחותר (שסתירה זו מדרבנן והקלו ביו"ט משום שמחת יום טוב). ולחכמים – יש תנא המתיר להפקיע ולחתוך ויש תנא האוסר. וכן נקט שמואל.